

Societat | | Actualitzat el 06/07/2019 a les 18:25

Miquel Boixadera: «Molta gent anònima va lluitar contra el foc malgrat la manca de mitjans i la impotència»

L'exalcalde de Montmajor recorda, vint-i-cinc anys després, els efectes devastadors d'un incendi que va trasbalsar la comarca deixant-hi una marca inesborrable

L'exalcalde de Montmajor, Miquel Boixadera. | Pilar Màrquez Ambrós

De camí a Gargallà, els boscos d'alzines i roures s'intercalen amb camps de conreu i els trams de corbes de la carretera que uneix l'oest del Berguedà amb Cardona. És en una masia de Gargallà on ens trobem amb l'exalcalde de Montmajor Miquel Boixadera, que va viure en primera persona l'infern dels focs del 1994. Poc després de saludar-nos, ens interpel·la perquè ens fixem en el paisatge. "Encara que ho vegis verd, el paisatge ha canviat del tot des de l'incendi: on ara hi ha camps hi havia molta més superfície boscosa, torna a ser verd però no hi ha pins", explica.

NacióDigital ha entrevistat l'exbatlle Boixadera coincidint amb els 25 anys dels incendis forestals que van trasbalsar la comarca deixant-hi una marca inesborrable.

- Com recorda aquell 4 de juliol de fa 25 anys?

- Era a l'Ajuntament. Eren quarts d'1 de la tarda, i esperàvem l'arquitecte municipal, perquè llavors

volíem construir un nou edifici consistorial. Era amb el tinent d'alcalde. Ens van avisar que hi havia foc a Sant Mateu de Bages, però vam pensar que era molt lluny i no ens vam alarmar gaire. Tot just mitja hora després ja ens van avisar que hi havia foc a Gargallà. Aquell dia feia molta calor i bufava força el vent, quan vam arribar a la recta cremaven tots els camps que hi ha a mà esquerra. Hi ha un transformador i una línia elèctrica, i d'allà fins al poble hi havia foc de cap a cap. Molts dels camps eren segats. La finca on visc és a mà dreta i vam pensar que, si estàvem de sort, el foc no travessaria la carretera i no hi arribaria, però tot el que va caldre va ser que bufés el vent d'una tacada.

El foc va passar per sota. La veritat és que aquell dia hi havia foc a Montserrat i ens vam trobar molt mancats de mitjans. No hi havia els mitjans que hi ha ara per apagar foc. L'Agrupació de Defensa Forestal (ADF) va reaccionar de seguida i hi havia les quatre cubes d'aigua dels pagesos, però el foc era tan gran que no n'hi havia prou.

- Van venir fins a Gargallà en cotxe quan van saber que hi havia foc?

- Sí, vam venir corrents amb un Jeep de l'agrupació forestal. El foc va arribar a la finca al mateix temps que nosaltres. La casa queda alçada i això va fer que se salvés. Encara que avui s'encengués un foc, la casa no es cremaria, perquè hem procurat tenir-ho tot sempre net, mantenir-ho el més separat possible de la massa forestal. Va ser terrible, perquè en només un moment les flames van travessar el barranc per on passa la riera de l'Hospital i ja es va encendre a l'altra banda. Hi havia maquinària que va cremar-se del tot.

El foc corria tant com el Jeep i no anàvem precisament a poc a poc. Vam intentar aturar-lo amb mànegues i com bonament vam poder. Es van encendre les menjadores dels vedells però vam poder apagar-les. Ara bé, els femers es van cremar del tot. Amb mi hi havia el tinent d'alcalde d'aleshores, i li vaig dir que correu cap a casa seva, però quan hi va arribar, el foc ja havia passat també per allà. Era un foc terrible i molt ràpid. Els que no han vist aquell foc no crec que s'ho puguin imaginar. Hi havia una temperatura de 42 graus, feia vent i molta calor; i en aquesta zona hi havia molta massa forestal. Va ser un malson.

"El foc corria tant com el Jeep. Era un foc terrible i molt ràpid, els qui no l'han vist, no crec que s'ho puguin imaginar"

- Em comentava abans que el paisatge ha canviat radicalment.

- Oi tant! A la tardor, aquesta era una zona boníssima per buscar bolets. Ara hem d'anar a buscar-ne a una zona on hi hagi pins. De pins gairebé no n'ha quedat cap. Aquell incendi va ser un desastre en tots els sentits. El paisatge no és com era abans, ni ho tornarà a ser en cent anys com a mínim. Tots aquests camps que es veuen eren pins. Com que no va quedar res, s'hi van fer camps agrícoles...

- Com va ser en un primer moment el desplegament del cos de Bombers i dels grups de defensa forestal?

- De Bombers no n'hi van venir gaires al principi. Jo vaig estar una estona aquí a la finca i de seguida me'n vaig tornar a Montmajor per veure com es podia fer tot plegat, per posar-nos d'acord amb els Bombers. Però aquell dia hi havia foc a Montserrat i d'inici ens vam trobar sense gaires mitjans. La sensació era d'impotència. En aquell moment ningú era conscient que el foc

fos tan gran i tots eren a Montserrat. És clar, Montserrat és molt important, però també hi havia molta por, perquè tothom recordava els focs del 1986. Aquí, les ADF i moltíssims voluntaris van provar d'aturar el foc, però no es podia. Hi havia un camió en una casa de pagès de Gargallà, els Bombers van intentar aturar el foc amb aquell vehicle però no van poder. Uns forestals van salvar el vehicle quan les rodes ja eren cremades.

No va ser fins a la nit que va venir el president Jordi Pujol. També va pujar a Montmajor el conseller d'Agricultura, Josep Miró, que era de viatge a Moscou i va haver de tornar de seguida a Catalunya. Però llavors el foc ja havia agafat unes proporcions enormes. Sentíem una impotència tan gran... La Generalitat va fer arribar menjar pel bestiar de les granges i masies que havien quedat arrasades. Per acabar-ho d'empitjorar, l'endemà passat el foc de Sant Mateu de Bages va pujar cap a Viver i Serrateix i allà es van ajuntar. Els dies següents ja van venir més efectius dels Bombers.

Afortunadament a Montmajor no vam tenir desgràcies personals, però cap a Casserres hi va haver víctimes. En una casa, el foc va entrar-hi i van morir tots dos. També va morir molt bestiar i gairebé tots els animals que hi havia als boscos. Va haver-hi granges que van quedar devastades. No va quedar res perquè el foc tampoc et donava temps de res. Si tenies gaire massa forestal a tocar de casa, corries el risc que es cremés tot. Els mitjans aeris no van arribar fins al cap de tres dies.

El foc va agafar desprevingut a tothom. És que mai més hi ha hagut un foc d'aquelles dimensions. No s'han tornat a cremar 45.000 hectàrees en dos dies. És d'unes proporcions que no hem vist ni havíem vist mai abans. A la meva joventut no hi havia ni Bombers, però sortien quatre pagesos amb quatre aixades, feien quatre arrencadetes, i el foc el tenien dominat.

"La sensació era d'impotència, en aquell moment ningú era conscient que el foc fos tan gran i tots eren a Montserrat"

Miquel Boixadera a la finca de Gargallà on viu. Foto: Pilar Màrquez Ambròs

- Van haver-hi molts voluntaris que van oferir-se a ajudar?

- Molta, molta gent. Van venir voluntaris de tot arreu, es van desfer per ajudar. Però és que allò era impossible. Fins que no van poder venir més Bombers no s'hi va poder treballar i, tot i així, el foc el van parar prop de Prats de Lluçanès. Aquell dia des de Berga es veia el foc i plovia cendra. A Gironella, el foc va travessar el riu Llobregat. Entre Casserres i Gironella es va encendre un altre foc quan feia poca estona que aquest cremava. El vent va fer que el foc fos imparable, va devastar paisatge i masies per allà a on va passar.

A totes les masies hi va haver sempre algú de les agrupacions forestals i persones de la zona que van intentar aturar les flames, impedir que la finca es cremés. Aquí a prop se'n va cremar una, de casa, però és perquè no hi vivia ningú. Molta gent anònima va lluitar contra el foc malgrat la manca de mitjans i la impotència. Tothom venia a ajudar. Hi va haver un grup que va arribar fins al Pujol que és a quatre o cinc quilòmetres de distància d'aquí, i les feines que van tenir va ser a escapar-se del foc. Pensa que era un foc elèctric que va durar tres dies. Tothom feia el que podia, de nit i de dia, però era impossible de parar.

- La sentència final pel foc del 1994 ha arribat tot just enguany després d'un llarg procés judicial. Les flames es van originar sota la línia elèctrica que passava per Gargallà?

- Ha costat molt de demostrar-ho però sí, finalment la sentència és ferma (<https://www.naciodigital.cat/noticia/177291/suprem/confirma/indemnitzacio/afectats/pels/focs/94/a/l/bergueda>) i admet que aquesta és la veritat. Hem sabut sempre que va ser així, la gent va veure com queien foc i espurnes de la instal·lació elèctrica, propietat de Fecsa, fins als camps.

- Després de 25 anys, patien per si el procés judicial s'allargava encara més?

- El problema va ser poder demostrar el que va passar. Perquè els de la companyia elèctrica ens deien que de cap manera, que la línia estava bé. Era una línia molt antiga. Va ser aquí mateix a Gargallà que es va encendre el foc. Al final del procés, però, hi ha una dotzena de propietaris que no rebran indemnització, perquè es va establir un inici de l'incendi a Gargallà, amb una gran afectació i un altre a Barbats (Casserres), i es van delimitar unes àrees d'afectació. Al marge esquerre del Llobregat no han cobrat indemnitzacions pel bosc cremat.

- El paisatge que va quedar a la zona durant els anys següents als focs devia ser desolador.

- Era tot cendra i roca. Ara moltes pedres queden tapades per la vegetació però, després del foc, l'aspecte de l'entorn feia plorar...

- N'hem après d'aquell foc? Creu que es podria repetir?

- Tenim més mitjans però cal cuidar el bosc i l'entorn de les finques. Si no en tens cura, podria haver-hi un altre foc. Les condicions meteorològiques no podem controlar-les però la gestió forestal, sí. La massa forestal ha perdut tot el valor i els boscos tornen a estar molt bruts. Hi ha tan combustible que, per apagar un incendi forestal, seria tremend. És un problema que seguirà sent-hi, cada vegada més. Abans la fusta tenia un valor important, un propietari que tingués una mica de bosc vivia bé, sense haver de treballar. Però ara no en fa ni per pagar les despeses. Els jornals d'anar al bosc són caríssims. Abans hi havia aquelles brigades de gent que treballaven als boscos i ara no hi trobaràs pas ningú.

Si no es pot trobar un model de gestió dels boscos efectiu, serà un problema. Si es neteja el bosc però no es fa un manteniment, en pocs anys hi torna a haver vegetació, i si hi ha un incendi, ja hi tornem a ser. Si t'agafa un dia de vent i calor i hi ha una guspira, com va passar llavors, per molts mitjans que hi hagi, mira què ha passat aquest estiu a la Ribera d'Ebre. Han dominat el foc però Déu ni do com ha cremat.

En l'actualitat, a la Generalitat hi ha un parc de Bombers ben respectable, entre els mitjans terrestres i els aeris, crec que ara mateix un foc el dominen bastant. Aquell incendi va ser un malson, però Déu faci que no ens hi tornem a trobar mai més.

"Les condicions meteorològiques no podem controlar-les però la gestió forestal, sí. La massa forestal ha perdut tot el valor i els boscos tornen a estar molt bruts"

- Quant de temps va ser alcalde de Montmajor?

- Vint anys. Des de l'entrada de la democràcia fins que, vint anys després, vaig plegar a mitja legislatura, perquè si no ja veia que seria complicat retirar-me de la política local. Quan vaig entrar com a alcalde no teníem ni aigua a pagès. Vam resoldre el tema de l'aigua, els camins i l'asfaltatge. Vam fer la zona esportiva de Montmajor i l'Ajuntament nou, per exemple. De tot plegat, el pitjor record és el d'aquell estiu.

Especial incendis forestals, juliol 1994

Consulta FOTOS, VÍDEOS, DADES i NOTÍCIES dels grans incendis que van assotar la Catalunya Central
(<https://www.naciodigital.cat/grans/temes/1280/25/anys/dels/incendis/1994/catalunya/central>)